

פרוטוקול מס' 10

מישיבת ועדת העליה והקליטה
יום שלישי, ט"ו בטבת התשמ"ה, 8.1.1985, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:
מ. גלזר-תעסה - היו"ר
י. ארצי
ח. דרוקמן
א. ולדמן
ע. לנדאי
א. שוסטק
ב. שליטה

מוזמנים:
מ. שמיר - מנכ"ל משרד הקליטה
ח. אהרון - ראש מחלקת העליה בסוכנות היהודית
י. קוצ'יק - עוזר השר לקליטת העליה
מ. גלבוע - מנהל מחלקת התפוצות במשרד החוץ
י. דומיניץ - מנהל מחלקת העליה בסוכנות היהודית
תת-אלוף י. שני - צנזור צבאי ראשי
רס"ן ש. דולב - עוזר לצנזור הצבאי הראשי
ד. לוויין - משנה למנכ"ל הסוכנות היהודית
י. מופסק - עוזר לראש מח' העליה בסוכנות היהודית
ר. ישעיהו - דכז מידע של הוועדה

מזכירת הוועדה: ו. מאור

קצרנית: ח. אלטמן

הפרסומים הקשורים בהצלחת יהודי אתיופיה.

סדר-היום: ✓

582.

(נמקצ) כיום 14.1.85

הפרסומים הקשורים בהצלת יהודי אתיופיה

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת ועדת העליה והקליטה של הכנסת.

בוקר טוב לכולכם.

בטרם אציג את הנוכחים ברצוני להבהיר כי כל מה שייאמר סביב שולחן זה יישאר בינינו ובתוכנו בלבד. יש לי נסיון מצויין מעבודתי עם הוועדה הזאת ששום דבר ממה שנאמר בה לא דלף החוצה.

הדיון שאנו מקיימים איננו בנושא של דרכי עלייתם של יהודי אתיופיה לארץ או מספרם. הבוקר אנו מבקשים לגולל ולנסות להתחכות אחר השאלה: איך קרה שהנושא פורסם?

אנו מביעים את כל ההערכה, והערכה זו תימשך, לכל הגורמים שפעלו בנושא העליה.

ברצוני לומר מלים היוצאות מן הלב לעתונות הישראלית שידעה על מה שקורה אולם התמידה בשתיקתה למרות שהיא יכולה לצטט עתונות זרה.

אני חייבת להחמיא לכל אלה שבאתי אתם במגע בנושא הזה, החל מראש המחלקה לעליה של הסוכנות היהודית, משרד הקליטה, ושאר הבחורים שיושבים מולי שהיה להם חלק בנושא הזה אולם הם לא הוציאו מלה מפיהם.

ביקרנו במרכזי הקליטה, ביקרנו בבית-החולים "שערי צדק" ובבית-חולים "ביקור חולים", ראינו את סיבולותיהם אולם איש מאתנו לא הוציא מלה מפיו עד שקרה מה שקרה.

לא ייתכן שמישהו לא יתן את הדין על מה שקרה.

כבר ביום חמישי היה צריך מישהו "לקום" ולבקש שהאחראי יתן את הדין על פרסום הנושא. זה לא קרה.

צר לי ששני נציגים של המוסדות העיקריים הנוגעים לפרשה לא הגיעו לישיבה; המוסד - בגלל סיבות אלה ואחרות, ונציג משרד ראש-הממשלה.

ח. דרוקמן:

מדוע מר פלג לא יכול היה לבוא לישיבה?

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

מה שברצוני להדגיש הוא שאין לנושא שעל סדר-יומנו נגיעה לעניינים מפלגתיים פוליטיים.

שאלת עם ישראל איננה שאלה פוליטית והצלת חיי יהודים איננה שאלה מפלגתית. אל ינסה מישהו "לתרגם" את הנושא הזה ל"מטבעות" כאלה.

הדיון הזה מתקיים על-מנת להוכיח כי נושא פרסום הפרשה איננו עובר בדממה. אולי מדובר על יהדות הדממה אולם אנו לא נעבור על הפרסומים שהיו בדממה. יש אנשים שלא יתנו מנוח לנפשם עד שיקום האיש שיאמר שהוא אחראי; שהוא מקבל על עצמו את מלוא האחריות הקשורה לפרשה, והוא - הולך.

מצדי - ראש הממשלה וראש הסוכנות היהודית צריכים לתת את הדין על מה שקרה.

לומר היום שהיה מחדל? - לא זה הדרך.

לכולנו יש ילדים ועיני הכל נשואות אל הדורות הבאים. מה נאמר כשישאלו מה עשינו במקרה הזה?

מי שיש לו תחושה של אחריות ואנושיות יהודית לאומית לא צריך לעבוד על דבר כזה לסדר-היום עד שמישהו מהאחרים למה שקרה יתן את הדין.

אני סבורה כי איבדנו את מידת האחריות ואת מידת המוסריות. מידת האחריות הולכת ו"נגטת" מדי פעם בפעם.

באים ואומרים לי שבגלל רגישות הנושא אסור לוועדה לקיים דיון על מה שקרה. איזו שטות היא זאת?

הכנסת מפקחת על עבודת הממשלה ואנו, ועדת העליה והקליטה של הכנסת, הננו המפקחים על המחדל שנעשה בנושא זה.

אין בכונתי לדון בישיבה זאת על שום דבר סודי. זה אינו התחום שלנו. התחום שלנו הוא: עליה, והמחדלים שקרו או כאלה שיכולים לקרות ואני תקווה שלא יקרו.

ברשותכם אומר עוד משהו בדברי הפתיחה לדיון שנקיים. אנו, כאנשי ציבור, כחברי ועדת כנסת, כאזרחי מדינת-ישראל הצופים אל העתיד - לנו אסור לעבור על מה שקרה לסדר-היום ולא איכפת לי מי יתן את הדין על-כך. אין להסתפק בהצהרות.

אני חוזרת ואומרת שצר לי על-כך ששני הנציגים העיקריים שהיו צריכים לבוא לדיון - לא באו אליו.

עם כל מה שנהוג לומר לגבי כלי התקשורת - הפעם, בנושא של עליית יהודי אתיופיה, מגיע להם צל"ש.

אנשי השגרירויות שלנו בחוץ-לארץ, הקונסולים, אף אחד מהם לא נסחף לתגובה בנושא הזה. אנו שולחים לכל הנציגים בחוץ-לארץ ברכת חזק ואמץ. הם עמדו בתוקף על ההנחיות שקיבלו ודבר זה רק מחזק את ההוכחה לכך שהכוונה וייעוץ נותנים לאדם "כלי" לחיזוק תפקידו.

אני נרגשת; אינני מתביישת לומר כי אני נרגשת מהנושא הזה.

במוסדות של עליית-הנוער נמצאים 1300 ילדים שלפחות בגללם אסור לנו לעבור על פרסום הנושא לסדר-היום ולהסתפק בהצהרה שתינתן בשעה שלוש או ארבע.

אני מצטערת שנסחפתי בדברי וטרם הצגתי את הנוכחים זה לזה. אציג את היושבים לפי סדר ישיבתם. לשמאלי יושב חיים אהרון, ראש מחלקת העליה של הסוכנות היהודית, לימיני מר משה שמיר, מנכ"ל משרד הקליטה, ליד מר חיים אהרון יושבת מזכירת הוועדה וילמה מאור, לידה חבר-הכנסת שוסטק, אחירי יושב חבר-הכנסת ארצי, חבר-הכנסת ולדמן, חבר-הכנסת דרוקמן, חבר-הכנסת בני שליטא, מר לוויין, משנה למנכ"ל, חיים אהרון, מר מופסק, עוזרו של מר חיים אהרון, תת-אלוף יצחק שני - צנזור צבאי ראשי, רב-סרן דולב, עוזרו של הצנזור הצבאי הראשי, מר יהודה דומיניץ, מנהל מחלקת העלייה של הסוכנות היהודית, מר יוסי קוצ'יק, עוזרו השר ומר משה גלבוע, מנהל מחלקת התפוצות במשרד החוץ.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ארצי.

יש לי הצעה לסדר והיא: לא לדון בנושא זה היום.
הנימוקים להצעתי הם בגלל הכוונה "להנמיך פרופיל"

י. ארצי:

בנושא הזה.

אין כוונתי לכך שצריך להשתיק דברים, אלא שצריך
להמשיך לעשות דברים בשקט אחרי התקלה שקרתה. איש איננו מתעלם מהתקלה שקרתה.

בענייני קליטה דחופה - דנו. אילו היינו אומרים,
בחור ועדת העליה והקליטה, שצריך ללכת למרכזי קליטה של הסוכנות היהודית ולהרגיע את
הרוחות - עשיתי דבר כזה ביום ראשון. בתל-אביב יש ריכוז של אתיופים. שוחחתי עם
האנשים ועשיתי כל מה שיכולתי לעשות כאיש פרטי.

יש הסכם עם האופוזיציה לא להעלות את הנושא על
סדר-היום וקיימת הסכמה של ראש-הממשלה שהוא ימסור היום אחר-הצהריים הודעה. האם
הישיבה שתתקיים במליאת הכנסת בשעה שלוש או ארבע כפי שהיושבת-ראש התבטאה בזלזול
איננה חשובה והישיבה שמקיימים בשעה תשע כן חשובה? ההודעה שימסור ראש-הממשלה במליאת
הכנסת לא חשובה והדיון שלנו כן חשוב?

ובמה רוצים לדון? - בפרסומים. האם הבעייה היא
מי אשם בפרסום הנושא? זו הבעייה "הבוערת"? האם אנו "בנויים" כדי לבדוק את העניין?

אולי אני ארצה לומר שאשם ראש-הממשלה או דולצ'ין,

והם הרי אינם כאן.

האם אנו רוצים להפוך את הוועדה לבית-דין?

הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כאשר רוצה לבדוק
נושא מסויים, מתחילה בפרוצדורה מסויימת. והנה אנו מתיישבים כאן עם קטע עתונות אחד
או שניים ומתכוונים לעשות השוואה?

עתון "נקודה" הוא העתון החשוב.

ח. דרוקמן:

עד שבאתי לכנסת לא ידעתי בכלל שעתון כזה קיים.

י. ארצי:

כפי שכבר ציינתי קיימת הסכמה בין כל הגורמים,
קואליציה ואופוזיציה ובשעות אחר-הצהריים תימסר הודעה מוסמכת על הנושא. הוועדה
איננה צריכה לדון בו.

אפשר היה לקבוע שנדון מחר בסוגייה אבל היום?

אני אומר את דברי גם כיהודי, גם מתוך אחריות
מוסרית, גם מתוך כאב וגם מתוך רגישות ואינני מרשה לאף אחד לקחת את הסובופולין על
העניין.

בנושא הזה עלינו להיות סופר-רגישים ואל נאמר
שאנו מגינים על ריבונות הוועדה. אין שעה זאת מתאימה להגן על ריבונות הוועדה.

אני מתקומם כנגד דבריה של היושבת-ראש שאמרה
שלא איכפת לה מי יתן את הדין על מה שקרה.

התכוונתי לכך שגם אם זה ראש-הממשלה וגם אם זה
מר דולצ'ין - שהם יתנו את הדין על מעשיהם.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

מי שאשם צריך לתת את הדין וזאת - אחרי שיבדקו
את העניינים בצורה יסודית.

י. ארצי:

לדון בהיבטים של הקליטה כדי להרגיע את הילדים - בבקשה. אם יוחלט לדון על הנושא שצויין בסדר-יומה של הוועדה - לא אוכל לשבת בישיבה הזאת מכיוון שאינני רוצה ששתיקתי תתפרש כהודאה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק.

א. שוסטק:

הרגישות של חבר-הכנסת ארצי מובנת לי אולם היא איננה במקומה.

כל מה שנוגע להודעה שימסור היום ראש-הממשלה במליאת הכנסת - יפה מאד. היה צריך להתקיים בכנסת דיון פומבי בעניין הזה.

הבקשה של ראש-הממשלה להסיר את הצעת אי-האמון הגיונית מאד. אילו היתה מוגשת הצעה רגילה, לא הצעת אי-אמון, הייתי מברך גם עליה.

אני חבר נשיאות הכנסת וככזה אני יכול לספר לכם שבשבועות האחרונים היו עשרות הצעות לסדר היום בעניין קליטתם ועלייתם של עולי אתיופיה. בשום פנים ואופן לא איפשרו קיומו של דיון בנושא הזה. אבל לא לקיים דיון כזה בוועדת העליה והקליטה של הכנסת? הרי לשם כך הוועדה הזאת קיימת.

קיימים עשרות עניינים שאינם מובאים בכנסת לדיון פומבי אולם בוועדות הכנסת דנים בהם. לשם כך קיימות הוועדות; כדי לאפשר דיון שאי-אפשר לתת לו פומבי.

עכשיו בא חבר-הכנסת ארצי ואומר שהוועדה איננה רשאית לדון בנושא הזה וכי ראש-הממשלה ישמיע הודעה במליאת הכנסת? אז בשביל מה אנו קיימים?

נכון; אנו איננו בית-דין ולא נוכל לקבוע עונשים כלפי אנשים מסויימים. זה נכון. אבל לברר את הנושא?

אומר לכם בכל הפשטות שעד עכשיו אינני יודע איך "מתגלגלים" הדברים האלה. אני מעיין בעתונים וקורא בהם שיהודה דומיניץ הקורבן. הוא האשם.

הפרסום בעתונות בארצות-הברית היה שבועות לפני שדומיניץ דיבר עם אותו כתב עתונות. איך הדברים הגיעו לשם?

בארץ מושמעות האשמות הדדיות בנושא הזה אז כחבר הכנסת, כחבר ועדת העליה והקליטה, אינני רשאי לשבת ליד שולחן זה ולברר איך הדברים "התגלגלו"? אינני מציע להסיק מסקנות או משהו אחר אבל לברר איך הדברים קרו? אם לא אנו - מי יברר?

תגיד לי חבר-הכנסת ארצי; מי המוסד שיכול לברר כיצד הדברים קרו? אתה בעצמך אומר שצריך לברר את הדברים. אז מי יעשה זאת?

י. ארצי:

מי שיסילו זאת עליו.

א. שוסטק:

המקרה הזה איננו דומה למקרה בו אתה מעמיד אדם לבירור משפטי או פלילי.

מי יברר את הדברים האלה, מבחינה ציבורית-לאומית-פרלמנטארית אם לא הוועדה הזאת?

אני מתפלא על דבריו של חבר-הכנסת ארצי. לא הייתי צריך להסיק מסקנה שלא תשתחף בישיבה. תפקידך להשתחף בה ולברר כיצד "התגלגלו" הדברים.

לאחר שנברר את הנושא ומישהו יציע להסיק מסקנות כנגד מישהו - אז תוכל לקום ולומר שאנו איננו בית-דין. אבל לברר את העניין?

ראש-הממשלה לא צדק כאשר הוא החליט שנציגו לא יבוא לשיבת הוועדה. דבר כזה מהווה זלזול ואי-כבוד הכנסת.

האם איננו רשאים לבקש ממשרד ראש-הממשלה לדעת כיצד "נתגלגלו" העניינים למסיבת העתונאים? איננו רשאים לדעת? חובתנו לדעת.

ראש-הממשלה עושה משגה חמור. לסובת העניין שלפחות ועדת העליה והקליטה של הכנסת תברר את הנושא.

אני מציע ליושבת-ראש הוועדה לא לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת ארצי, ולחבר-הכנסת ארצי אני מציע להשלים עם כך שאיננו גורמים נזק אלא שזו חובתנו לשמוע, ממקור ראשון, איך "נתגלגלו" הדברים.

הדברים הללו רק מלמדים על הבעייתיות של הגישה. היו"ר מ. גלזר-תעסה:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ולדמן.

א. ולדמן: ברצוני להשמיע מספר הערות המתייחסות לנושא שעל סדר-היום.

חבר-הכנסת שוסק ציין שקיים הבדל בין דיון פומבי המתקיים במליאת הכנסת לבין דיון שצריך להיות דיסקרטי והוא מתקיים בוועדות. לוועדות הכנסת אין סמכות לשפוט אולם יש להן אחריות ויש להן סמכות להמליץ. בשביל זה הן קיימות.

כאשר דנים בציבור בנושא הזה ו"זורקים" האשמות באמצעות כלי התקשורת מן הראוי שלפחות בינינו, אנו אחראים על הנושא הזה, שנדע קצת יותר מכפי שאנו יודעים ממה שאנו קוראים בעתונות.

אני מציע לוועדה שמגמת הדיון הזה תופנה כלפי שלוש נקודות עיקריות: א. היכן האחריות ואיפה לא עמדו באחריות; ב. מה השיקולים שהביאו לפרסום; ג. זו הנקודה החשובה ביותר: לברר דרכי קבלת החלטות והמסגרות שלהן כדי שאפשר יהא לעשות סדר בתחומים האלה.

א. שוסק: צריך גם לדבר על קבלת אינפורמציה בשביל העתיד.

א. ולדמן: ברצוני לומר לחבר-הכנסת ארצי כי אני מעריך מאד את השתתפותו בוועדה למרות שיש חברי כנסת שמחרימים אותה.

כדי שהדברים יהיו ברורים לאורחים ברצוני להסביר כי המערך מחרים את הוועדה הזאת בגלל שחבר-הכנסת כהנא חבר בה.

א. ולדמן: אינני רוצה להיכנס לבעייה הזאת. מה שאני יכול לומר הוא שמאז שאני משתתף בישיבות הוועדה הזאת, חבר-הכנסת כהנא מחרים אותן.

ח. דרוקמן: הוא עסוק בדברים אחרים.

היו"ר מ. גלזר-תעסה: ברצוני לציין בהזדמנות זאת כי אני מברכה על הנציגות הטובה בדמותו של מר שמיר, בשם שר הקליטה.

א. ולדמן:

ברצוני להביע הערכתי לחבר-הכנסת ארצי על-כך שהוא איננו מחרימ את הוועדה. אני מבקש אותו להמשיך לנהוג בדרך זאת. דעתו חשובה מאד לכולנו.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני מבקשת מחברי הכנסת שיקבלו את רשות הדיבור להתייחס לנושא עצמו. אם הם רוצים להתייחס לפנייה של חבר-הכנסת ארצי, הם מתבקשים לעשות זאת בקצרה. עלינו להתרכז בנושא שעל סדר-יומנו.

ח. דרוקמן:

אי-אפשר לא להתייחס להצעתו של חבר-הכנסת ארצי. אין מדובר, בשום פנים ואופן, על עניין פוליטי-מפלגתי.

היום?

אם אין מדובר על ועדת חקירה, וכל עוד אין ועדת חקירה, מי ידון בנושא הזה? לשם מה קיימת הוועדה הזאת? הנושא הזה שייך, פרופר, לוועדת העליה והקליטה של הכנסת.

אין מדובר לא על בית-דין ולא על בית-דין שדה. כאן מדובר על בירור העניין בפנים; לא לעיני זרורים או לעיני כלי התקשורת.

יכול להיות שכתוצאה מהבירור נגיע למסקנות מסוימות ונמליץ עליהן.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בני שליטא.

ב. שליטא:

החברים אמרו מה שהיה ברצונם לומר. אני מבקש שנקיים את הדיון.

דיון במליאה הוא דיון במליאה. הוא דיון פומבי. כאן יושבת ועדת כנסת שרוצה לשמוע מה כפיהם של שני המנכ"לים המכובדים שיושבים עמנו. לאחר שנשמע את דבריהם - אביע את דעתי לעצם העניין.

י. ארצי:

אני מציע לדחות את הישיבה הזאת למחר ולקיים אותה יחד עם כל הגורמים, כולל משרד ראש-הממשלה והשירותים האחראים, כדי לקבוע את סדר-היום המדויק של הדיון.

הדחיפות לקיים את הדיון הזה עכשיו איננה כל-כך גדולה. הרכב המשתתפים קובע.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

של מי?

י. ארצי:

של הצנזורה. הדברים שהם בגדר פוסט מורטס אינם הדברים הדחופים.

א. שוטסק:

גם נושא מניות הבנקים הוא בגדר פוסט מורטס.

ח. דרוקמן:

היות שעומדים רק להתחיל, לא לסכם - זה לא נורא. תהיינה השלמות יותר מאוחר. אנשים נכבדים הגיעו לישיבה לצורך הנושא.

י. ארצי:

אני מציע שנשמע את דבריהם של מנכ"ל משרד הקליטה ומר חיים אהרון ואחר-כך נסיים את הישיבה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

נשמע דיווחים מהאנשים שהגיעו לכאן ונשאל את השאלות הרלוונטיות שברצוננו לשאול.

איננו בית-דין שדה. אנו ועדה של הכנסת, ועדת העליה והקליטה, והנושא שעל סדר-היום הוא נושא שבתחום עלוקנו. זה תפקידנו. הפקידנו הוא לא רק לבקר במרכזי הקליטה אף לבדוק איך אנשים מגיעים אליהם. קרה משהו. אין לדחות את הדיון הזה לעוד שבוע או לעוד שבועיים.

י. ארצי:

נשמע את דברי ראש-הממשלה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

נתחיל בדיון. אני מודה לחבר-הכנסת ארצי על שאמר את שהיה על ליבו ואני מודה לחברי הכנסת האחרים

שהגיבו על דבריו.

י. שני:

אם היושבת-ראש מרשה לי, ועם כל הכבוד שיש לי, ויש לי כבוד לוועדת העליה והקליטה של הכנסת, מה פירוש המלים שהיושבת-ראש השתמשה בהם: "איך זה?"

מה פירושה של המלה: "זה"? מה צריך להיות ההמשך?

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

הכוונה שלי היתה לשאלה: איך אורגנה מסיבת העתונאים בלשכת העתונות הממשלתית?

י. שני:

אם זו השאלה, כי אז אני יכול לקום וללכת מכיוון שאין לי תשובה לשאלה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

יש עוד שאלות שברצוננו לשאול.

מ. גלבוץ:

הנוגעים לדבר אינם נמצאים כאן.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אחד מהנוגעים לדבר לא הגיע, נניח מסיבות סכניות. אני מקבלת את אי-השתתפותו בישיבה. הנציג של משרד ראש-הממשלה לא הגיע מסיבות של אי-נוחות.

אחת מהשאלות שאנו רוצים לקבל עליהן תשובה היא: אם המאמר של דומיניץ היה כל-כך משמעותי, איך הוא עבר את הצנזורה?

אם כל עתונות העולם הסתמכה על המשפט הזה ועל עוד משפט, כיצד הדברים קרו?

הנחתי את המאמר בפניכם על-מנת שכל אחד יוכל לעיין בו.

מחובתנו לגלות רגישות לנושא ולא לומר שהוא כבר קרה והיום תימסר הודעה במליאה. לא.

י. שני:

לא סיימתי את דברי.

אינני מומחה לבעיית סמכויות הוועדה הזאת אולם אם היושבת-ראש אמרה שהנושא הוא עניין מסיבת העתונאים ואני מוסיף את מה שהיושבת-ראש לא אמרה: פרסום, אז הסמכות איננה של הוועדה הזאת אלא של ראש-הממשלה.

כל הנושא של מניעת הפרסום בא מכוח צו של הממשלה שהמוסמך לו הוא ראש-הממשלה וראש-הממשלה בלבד. אני מוכן להקריא בפניכם את נוסח הצו.

ח. דרוקמן:

הצעה לסדר. אינני מקבל זאת.

י. שני:

"ידיעות הנוגעות לעליה מארצות שהיציאה מהם מוגבלת בדרך-כלל ליהודים בלבד, לרבות ידיעות על יציאה או הכנות ליציאה של יהודים מארצות כאמור, מוכרזות כעניינים סודיים לעניין החוק האמור, והוא במידה שלא הותר פרסומם על-ידי ראש-הממשלה או מי שנתמנה לכך על-ידו."

ח. דרוקמן:

הצעה לסדר.

א. שוסטק:

זו התשובה שלו. אם הוא יישאל, הוא יסביר שזו סמכותו של ראש-הממשלה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

לוועדה יש סמכות לדון בנושא הזה מתוקף סמכותה ואנו מבקשים להתחיל בדיון.

רשות הדיבור למר חיים אהרון.

ח. אהרון:

אני מצטרף לדבריה של יושבת-ראש הוועדה על העתונות בארץ. לא רק שוועדת העורכים ידעה, בצורה זו או אחרת שמהו מתרחש, אלא גם הכתבים אולם הם שמרו מכל משמר על פיהם וגם על-כך שמעטם לא יוודע דבר.

ברצוני להתייחס לארועים שקרו, החל מהפרסום ב-"ניו-יורק טיימס" שהיה ב-24 בנובמבר.

בסורונטו, ביום 18 בנובמבר, התקיימה אסיפה כללית של הקהילות היהודיות בארצות-הברית, ושם, בארוחת צהרים סגורה, אמר יושב-ראש הנהלת הסוכנות כי שבס עתיק של העם היהודי עומד לעלות ארצה. נקודה.

דבר זה היה דרוש מסיבה פשוטה מאד: מגבית.

נדרשנו והתנדבנו לגייס, בשלב ראשון, 80 מיליון דולר. היום מדברים על 125 מיליון דולר ועוד היד נטויה.

באותה ארוחת צהרים סגורה היה כנראה עתונאי של ה"ג'ואיש פרס" והוא פרסם אחר כך את מה שפרסם. הוא פרסם שמתנהל מבצע - - -

א. שוסטק:

על יהודי אתיופיה?

ח. אהרון:

כן. בעקבות זה פורסמה הידיעה שציטטה את הכתבה בעתון ה"יהודית". זאת היתה "התפרצות" ראשונה.

פומבית.

נעשו מאמצים כדי למנוע את הפרסום, אולם ללא

הצלחה.

מייד לאחר הכתבה הזאת התחילה מיחקפה כללית של העתונות גם בחוץ לארץ וגם בארץ בשאלה: מה מתרחש? למה לא מפרסמים דברים? וכו'.

אני חייב לציין בהזדמנות זאת שפרט לעתון אחד כל העתונות האמריקאית נענתה לפניו שהופנו אליה באמצעות משרד החוץ וגורמים אחרים ולא המשיכה לפרסם את הנושא. בארץ ישבנו עם כתבי עתונים שונים וגם עם הסוכנויות ועם הכתבים הזרים והללו לא פרסמו את הדברים. הפרסום היה בארצות-הברית. הופיע גם מאמר נדמה לי שבגרמניה - - -

י. דומיניץ:

בבלגיה.

ביום רביעי בערב, 18 שעות לפני הפרסום ב"מעריב",
משרד הקליטה נתבקש להכין נייר לתפוצה רחבה הנושא תאריך של יום חמישי. אז רוצים
להגיד שלא היה צריך לפרסם, ואם פרסום - אז אלה שנתנו היתר לפרסם את הנושא יקבלו
את האחריות על עצמם.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

רשות הדיבור לחברי הוועדה להשמעת שאלות.

א. שוססק:

המאמר בעתון "נקודה" לא הועבר לצנזורה?

י. שני:

לא.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק ארצי.

י. ארצי:

מה ששמענו עד כה מוכיח כי עמדתי צודקת.

איננו עוסקים בחקירה. אי-אפשר לברר עובדות בצורה
מקריה על-ידי-כך שנשמע מה כל אחד מן הצדדים אומר. עובדות צריך לברר.

ברצוני לשאול שאלה את מר חיים אהרון. מה לדעתך
הדברים, האם אפשר בצורה מוסמכת והכי זהירה, מתוך הנחה שהוועדה הזאת איננה סגורה -
תיקח זאת בחשבון. אין בכנסת ועדה סגורה מלבד ועדת החוץ והבטחון.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני חולקת על דבריך. קילמנו דיונים ואף מלה לא
דלפה החוצה. אתה לא היית כאן.

י. ארצי:

זאת כיוון שהעתונות לא ייחסה להם חשיבות.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני חולקת על דעתך.

י. ארצי:

ברצוני לשאול מספר שאלות; א. מה הסיכוי להמשך
העבודה?

ב. מה הבעיות שהתעוררו במרכזי הקליטה עקב הפרסום?

ג. מה עושה המחלקה כדי להרגיע את הרוחות?

ד. האם יש סקר - אם לא, אני מציע שיערך כזה -
בנושא של איחוד משפחות? אנו צריכים לדעת על איזו כמות ועל אילו מקרים מדובר.

ה. מה הגורם הציבורי יכול לעשות במצב הזה? האם
אפשר להמשיך לדבר על קליטה? האם צריך לעשות מאמץ מיוחד, בראשות הוועדה הזאת או
גופים ציבוריים נוספים, כדי להרגיע ולשכנע רשויות מקומיות, לדאוג למקורות תעסוקה
ולעזור בנושא האינטגרציה?

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ולדמן.

א. ולדמן:

אני רוצה להתייחס למספר דברים שנאמרו על-ידי החברים.
קודם לכל ברצוני לשאול שאלה: האם בסרט שהוקרן על-
ידי ה-אן.בי.סי. פורסמו דרכי ההגעה?

י. קוצ'יק:

הסרט עבר את הצנזורה בישראל אולם הכתב בארצות-הברית
פתח וסיים בפרטים שלא פורסמו, שהעולים מגיעים מסודאן.

ח. דרוקמן:

באיזה יום זה היה?

ביום רביעי.

י. דומיניץ:

בהתייעצות שהתקיימה ואשר בה הוחלט כן לפרסם את
הנושא אולם הוחלט לפרסם רק את עניין הקליטה ולא
את דרכי ההגעה, האם, אמנם, זאת היתה ההחלטה?

א. ולדמן:

כן. וזה קויים.

מ. שמיר:

אם כך איך מוסבר ההמשך?

א. ולדמן:

בפרסומים כולם דובר רק על קליטה אולם הם ראו בכך
פריצת דרך כדי להעביר את הידיעות כתוצאה מהתרת

מ. שמיר:

הפרסום על הקליטה.

שמיר הזכיר, בדבריו, כי בהתייעצות שהתקיימה
היו שיקולים כבדי-משקל מדוע כן לפרסם את הנושא.

א. ולדמן:

מותר לדעת מה היו השיקולים האלה?

אינני מוסמך לומר.

מ. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בני שליטא.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אפשר לדבר יום שלם מדוע הצנזור התיר או לא התיר
לפרסם את הדברים אולם זה לעולם איננו מצדיק את
העובדה שמדברים עם עתונאים על דברים חסויים אפילו כאשר מציינים שהם אינם לפרסום.

ב. שליטא:

מי שמדבר עם עתונאים על דברים שצריכים להיות

חסויים, באמונה שהם לא יתפרסמו, זו מעילה מלכתחילה. זו עמדתי.

רשות הדיבור למר חיים אהרון.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

ברצוני להשיב על שאלתו של חבר-הכנסת יצחק ארצי.
הודענו שלשום בטלויזיה כי אנו מבקשים להרגיע
את הרוחות ולנסות לעכב את הפרסומים על-מנת לעשות נסיון נוסף להשלים את המלאכה.
זה כל מה שאני מוסמך לומר בנושא הזה.

ח. אהרון:

אני תקווה כי מהיום והלאה העתונות תעסוק רק
בענייני הקליטה. יש תידרוך לכתבי הקליטה על-מנת: א. לא "לעורר" את נושא העלייה;
ב. לא לפגוע בצנעת-הפרס של העולים.

נשאלה שאלה בקשר למרכזי הקליטה שעליה אני רוצה
להשיב. קיימת תסיסה וחרדה במרכזים ולכן אנו נוקטים מספר פעולות כדי להרגיעה.
היום יצא מכתב שלי לכל העולים במרכזי הקליטה ש"רוחו" הוא: עד עכשיו, תמיד, כאשר
היתה חרדה או הובע חשש - פניתם אלינו, ואנו תמיד צדקנו. אנא, הרגיעו.

בנוסף לכך יתקיים היום, אינני זוכר כרגע באיזו
שעה, מפגש עם כל המדריכים, המתרגמים והעובדים של המחלקה שנמצאים בקשר עם העולים
על-מנת "להנמיך את הסון" ולהרגיע רוחות.

מחר יתקיים מפגש עם כל עובדי המחלקה העוסקים
בקליטת עולי אתיופיה על-מנת להדגיש בפניהם את אשר כבר אמרתי ולאחר מכן יתקיים
מפגש עם נציגי העדה וזקניה על-מנת להזדהות עם הרגשתם, עם חרדתם ועל-מנת לבקשם,
אישיית, להרגיע את הרוחות.

ח. אהרון:

על-כל-פנים הצלחנו "לעצור" את הפרסום במאמץ משותף של כל הגורמים.

על אף כל זאת הלחץ הלך וגבר. ככל שהמבצע התקדם וראו בארץ יותר יהודים, הלחץ גבר. כולם היו תחת לחץ כבד מאד. בשל כך המחלקה שלי החליטה על סגירת מרכזי הקליטה בפני עתונאים.

במוצאי-שבת, לפני שבוע, התקשרו אלי והודיעו לי שצוות סלובודיץ של ה-אן.בי.סי. מצלם, ללא רשות, מרכז קליטה בעכו. למחרת היתה לי פגישה עם איש ה-אן.בי.סי. וזה סיפר לי שהוא צילם את המרכז בהסכמת הצנזור. ביקשתי אותו להפקיד את הסרטים אצל הצנזור ואז נדבר אולם הוא לא היה מוכן לכך.

ב-אן.בי.סי. פורסמה בשבוע שעבר כתבה אוהדת על הנושא.

ביום רביעי לפני שבוע, בשעות הצהריים, התקבלה בלשכתי הזמנה טלפונית מלשכת העתונות הממשלתית לבוא לפגישה עם משרד הקליטה ועוד גורמים לצורך דיון בנושא. לצערי לא יכולתי להשתתף בישיבה הזאת מסיבות אישיות, המכ"ל היה בסוויט, ולישיבה הזאת הופיע עוזרי, מר מופסיק שהודיע שהוא מסכים לפתיחת מרכזי הקליטה בתנאי שכל פרסום יעבור אישור מוקדם של הצנזור.

אני, בעיקרון, התנגדתי לפרסום הנושא. בישיבה הזאת הוחלט לא להחליט ולדחות את ההכרעה ליום המחרת על-מנת שאפשר יהיה להתייעץ עם כל הגורמים בשירותים השונים.

למחרת הייתי אמור לטוס ללונדון, לישיבת הנהלת הסוכנות.

היו"ר מ. גלזר-תעסה: מי זימן את הפגישה?

ח. אהרון: ראש לשכת העתונות.

בינתיים הספקתי לקרוא את המאמר שפורסם בעתון "נקודה".

לאחר הישיבה שהתקיימה בלשכת העתונות הממשלתית דיווח לי עוזרי וגם פנו אלי אנשים אחרים שאמרו כי המדיניות היא לא לפרסם את הנושא. אם בכל זאת הוא יפורסם, יהא זה אך ורק באישור הצנזור.

ביקשתי מהאנשים שהיו נוכחים בישיבה למחרת לדחות כל פרסום עד שנחזור מלונדון ביום שלישי.

למחרת ראיתי את הפרסום בעתון "נקודה" וראיתי בכך עניין פנים-מחלקתי. זה היה ביום חמישי בבוקר.

האמנתי כי הדבר אפשרי. דיברתי עם יהודה בסלפון וסיכמנו מה שסיכמנו בנושא הזה. האמנתי שחייבים לעשות הכל כדי הפרסום יעבור.

באמצע הסיטה הוזעקתי באלחוס ונאמר לי שנתקבלה הוראה לפתוח את כל מרכזי הקליטה לעתונות. נשאלה השאלה: כיצד לנהוג?

השבתי: לחכות עד שאני אגיע ללונדון. הגעתי ללונדון סלפנתי מייד למשרד ונודע לי שבאותם רגעים ממש מתקיימת מסיבת העתונאים.

היתה שיחה קשה בנושא הזה בין מר מופסיק לבין ראש לשכת העתונות הממשלתית.

עוזרי נתבקש לתת רשימה של מרכזי הקליטה ותשובתו בנושא הזה היתה שאין לו סמכות וכי חל על הנושא הזה איסור של ראש המחלקה. בתגובה על-כך איימו שאם הוא לא ימסור את הרשימה יאמרו במסיבת העתונאים שהסוכנות היהודית מסתירה דברים.

שאלתי שלוש-ארבע פעמים על נוסח הדברים את עוזרי. מסיבת העתונאים התקיימה. גזבר הסוכנות השתתף במסיבת העתונאים. שתיים לפניו הוא הועמד בפני עובדה שהוא צריך להופיע בה.

הסכר" למעשה. אין לי ספק שמסיבת העתונאים היא זאת ש"פרצה את

היה ביסוי אומלל. העיתוי היה בסמוך לפרסומים בעתונות. אם לפרסום לא היה המשך - הכל היה עובר בשלום. היה אפשר לנהוג כפי שנהגנו כלפי ה"ניו-יורק טיימס". "סוגרים" עניין וממשיכים בשקט. אולם מסיבת העתונאים נתנה גושפנקא רשמית למבצע למרות שדובר בה אך ורק על נושא הקליטה כל הפרטים יצאו החוצה והעתונות גילתה אותם.

למיטב ידיעתי נמסר באותה מסיבת עתונאים כי מתנהלים מגעים סודיים עם צוות עתונות בכיר בארצות-הברית על-מנת שאתו ודרכו אפשר יהיה לנחב את כל נושא הפרסומים ובכל זאת מסיבת העתונאים התקיימה.

אני מדגיש כי להערכת אפרה היה, בהחלט, "לעצור" את הפרסומים אילוליא התקיימה אותה מסיבת עתונאים.

יושב עמנו מר יהודה דומיניץ ואני חוזר על מה שאמרתי בקשר אליו, כי אני רואה את העניין הזה כעניין פנים-מחלקתי. מר דומיניץ הוכשל. אני רואה בזה את פרשת יהודה דומיניץ כ"סגורה". מעולם לא ראיתי אותה בצורה אחרת. הוסיפו למקרה הזה את מה שהוסיפו והעניין כולו הפך להיות כדור שלג.

יש לי שאלה בנושא הזה. שר הקליטה, ידידי, הוא הממונה מטעם הממשלה על נושא עליית יהודי אתיופיה. מדוע הוא לא נשאל? אני, בהחלט, מאמין כי הוא לא נשאל.

מ. שמיר: מנכ"ל המשרד נשאל והוא ייצג את עמדת השר.

ח. אהרון: השר אמר כי הוא לא ידע על זה.

מ. שמיר: מה שאני אומר זו עובדה.

ח. אהרון: כאשר ראיתי את הפרסומים בחוץ-לארץ - חשכו עיני. כל הפרטים פורסמו.

זה כל מה שהיה לי לומר בנושא הזה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה: תודה. רשות הדיבור למר שמיר.

מ. שמיר: שר הקליטה, אישית, נותן עדיפות חד-משמעית להצלח בפשות ועליה ארצה. עניין זה עומד לנגד עינינו

והוא גם יבחה אותי בדברי כאן.

השיקולים שעמדו ביסוד הפרסומים על קליטתם של עולי אתיופיה היו כבדי-משקל. קיימנו התייעצות בהשתתפותם של כל הגורמים, כולל נציגו של מר חיים אהרון והסיכומים אליהם הגענו באותה התייעצות התקבלו על דעת כולם. כל אחד הביע דעתו במסגרת התייעצות המוקדמת הזאת.

יום קודם לכן, הסלואיזיה בארצות-הברית, רשת ה-
אן.בי.סי, הקרינה סרט על יהודי אתיופיה באורך של ארבעים דקות.

מה היו השיקולים והעמדות - אין מתפקידי לפרס כאן.
חסרים לפחות שני מרכיבים חשובים בישיבה זו. הם יוזמנו ויאמרו מה שיש להם להגיד.

בכל מקרה צריך להדגיש שני דברים; א. צריך להיות ברור שהחלטה על הפרסום היתה רק לגבי הקליטה. ממלא-מקומו של יושב-ראש הנהלת הסוכנות הוא זה שנתן למעשה את הנתונים העיקריים לגבי המרכיבים ולגבי הקליטה. היתה זו הזדמנות לכלי התקשורת, במיוחד הבינלאומיים שצוטטו לאחר מכן אצלנו, לבוא ולפרסם את כל מה שהיה באמתחתם לאחר הרבה חודשי איסוף חומר בנושא הזה.

אני חוזר ואומר שהיו שיקולים כבדי-משקל ביסוד הפרסומים על עלייתם של יהודי אתיופיה לארץ והם ודאי יובאו לידיעתכם.

אני מבקש להדגיש שוב שהעדיפות הברורה צריכה להינתן להצלחת נפשות.

אנו מתרכזים ומרוכזים בנושא הקליטה. אנו מציעים ומבקשים את כולם, וכולם אמור גם לגבי נציגי הציבור המכובדים וגם לגבי כלי התקשורת שמגיעות להם מחמאות, ולכל מי שמעורב בנושא הזה ושיש לו סמכות בענייני קליטה, להתרכז בנושאי קליטה ראשונית וקבועה ולסייע לה.

נעשים מאמצים קדחתניים להמשך העליה. מה שנשאר לנו לעשות בנושא הזה הוא להתפלל להצלחת המאמצים.

הואיל ולא נדרש מאתנו להסביר את מועורבותנו האישית או עניין הדלפות שלא היו במקומן או בעתן, לא של השר ולא של המשרד או כל מי שפועל בשם המשרד, מסבע הדברים הוא שאינני צריך למסור הערכה או ציונים בקשר השאלה: מה גרם להדלפה או מה תרם לה יותר או פחות?

שוב תעשה הוועדה אם היא תיתן דעתה לפנייתנו ולבקשתנו לא לעסוק בכך ולהתרכז בנושא העליה והקליטה בהמשך.

תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק. היו"ר מ. גלזר-תעסה:

מה היתה עמדת השר לגבי ישיבת העתונאים? א. שוסטק:

עמדת השר היתה שהגורם המוסמך והפעיל, המחוייב פיסית לגבי המבצע הנהדר הזה הוא זה שבסמכותו לקבוע ולהחליט על עיתוי הפרסום, היקפו ומהותו. מ. שמיר:

כך נהגנו לאורך כל הדרך.

השר, לפני יציאתו לארצות-הברית, וזו, בין היתר, היתה אחת ממטרות הנסיעה העיקריות, עשה תיאומים הדרושים עם הגורמים המתאימים לגבי כל נושא הפרסום.

עמדתנו הובהרה כאן.

תודה. רשות הדיבור למר יהודה דומיניץ. היו"ר מ. גלזר-תעסה:

גברתי היושבת-ראש, אני משתתף בישיבה הוועדה הזאת מטעם מחלקת העליה והיום נוסף לי "כובע" אחר - כמי י. דומיניץ:

ששמו הוכפש בצורה בלתי-רגילה.

הראיון שהיה בעתון "נקודה". אני רואה זכות וגם חובה למסור את השתלשלות

כתב העתון הזה סילפן אלי מספר שבועות לפני חנוכה, מספר פעמים, וביקשני להתראיין בנושא של קליטת יהדות אתיופיה. סרבתי. אמרתי כי אינני מתראיין, אינני מכיר את העתון הזה ובפרט אינני מתראיין בנושא של יהודי אתיופיה.

עורך העתון, מר ישראל הראל, סילפן אלי הביתה והפציר בי לתת את הראיון בסענה כי מדובר על עתון פנימי של ההתיישבות ביהודה ושומרון. הוא סען כי אנשי יהודה ושומרון עושים כל-כך הרבה למען קליטתה של יהדות אתיופיה שהם ראויים לטפיחה על השכם. הוא המשיך ואמר כי הם רוצים להמשיך ולקלוט עוד יהודים מאתיופיה לכן צריך להכשיר את הלבבות לכך. העורך הבטיח שכל מה שאומר יעבור צנזורה.

הבחור בא אלי לפחות שבוע לפני חנוכה. בערב חנוכה הוא היה במשרדי.

מי שיקרא את הראיון יראה בו שאלות כגון: "האם תוכל לפרס את גלי העליה מאתיופיה שהיו עד כה וכמה עלו בשנה האחרונה? האם הרעב הקשה גרם לזרוז פעולות ההצלה שלנו?" עניתי על שאלתו זו: "בנושא זה לא תשמע ממני. פשוט, אסור לספר."

הכתב שאל שאלות נוספות על קליטה, מדוע קוראים ליהודי אתיופיה פלאשים, שאלות על רקע תרבותי, מסורתי ודתי של יהודי אתיופיה - שאלות שכלל הדעות תשובה עליהן מותרת לפרסום.

על השאלה: "כמה יהודים יש שם כיום?" עניתי: "היו בעבר 25 אלף יהודים והם היו מרוכזים באזורים גונדר וסיגרין. אינני יכול לספר כמה נמצאים היום ובאלו ריכוזים הם גרים. עלינו להיזהר בנושא זה מחשש לנקמת השלטונות."

על השאלה שנשאלה: "רובם עלו כבר?" עניתי: "אפשר לומר שכן, בלי לפרס."

אמרתי לכתב שחבל לכתוב כל זאת מכיוון שהצנזור לא יאשר את הדברים האלה לפרסום אולם הוא אמר לי שאין לי מה לדאוג והוסיף כי הוא יכתוב רק על בעיות הקליטה.

לאחר מכן הכתב שאל שאלות כגון: איך עוזרים לעולי אתיופיה להתגבר על ההלם של הקליטה ואני עניתי על שאלתו זו.

בהקשר הדברים האלה סיפר לי אותו כתב מה עתונו מתכוון לכתוב עלי בעתון: "כאשר מבקשים מיהודה דומיניץ לספר על עצמו הוא סוען ש"מתחילים לספר ולכתוב זכרונות כשהזיכרון לא עובד", וכרגע הוא, כמוכן, בלב-ליבה של העשייה. הוא מספר בקמצנות על עצמו ודווקא בתחומים המרתקים והנסתרים של פעילותו רבת-השנים להצלת גלויות בארצות ערב הוא חותם פיו: "עדיין לא הגיע הזמן לספר". רבים מיהודי צפון אפריקה חבים לו את בואם ארצה בעלייה בלתי-ליגאלית."

בהקשר הדברים האלה פורסם על-ידי "רויטרס" שרוב יהודי אתיופיה כבר עלו לארץ.

הדבר הזה לא היה צריך להתפרסם.

הייתי שותף לדיוני הוועדה שקבעה את מדיניות הפרסום. לאורך כל הזמן, גם כאשר היו מבצעי עלייה יותר סודיים, לפחות מן הבחינה הזאת שהם לא היו ידועים, הינחנו עצמנו לומר, בלי לציין מתי ואיך או באיזו דרך, שעשרת אלפים יהודים כבר נמצאים בארץ. לא אמרנו מתי הם הגיעו. גם אני, בכל הדברים הללו, לא אמרתי שיהודים הגיעו בגל האחרון. להיפך. ממני לא שמעו כמה הגיעו בשנה האחרונה. רק אמרתי שרובם בארץ. לא פירסתי. אמרתי: לאורך כל השנים. דברים אלה התפרסמו בעתון "נקודה" 4- בינואר.

את העתון "נקודה" ראיתי פעם ראשונה בחיי לפני שבועיים כאשר קרובת-משפחה שלי הביאה אותו מהישוב בו היא גרה. העתון היה מונח בביתי ואחר-כך הבאתי אותו למשרד. אף אחד לא שם לב אליו.

ב-2 בינואר, יום לפני הפרסום ב"מעריב", כאשר הייתי ליד מסלול הנחיתה כאשר אחד המסוסים היה צריך להגיע, פגש אותי איש המוסד ואמר לי שסוף-סוף מחר אני אתפרסם בעולם. יש מברק מ"רוייטרס".

שאני אתפרסם? נדהמתי. לא הבנתי מה זה מעניין את עתונות העולם?

דבר זה קרה ביום רביעי בשעה 13.40. עשרים דקות לפני נחיתת המסוס. לפנות ערב סילפן אלי מישהו והודיע לי שההודעה שלי בעתון "נקודה" מופצת על-ידי "רוייטרס". ביקשתי אותו שיקריא לי מה פורסם. זה היה, כפי שאמרתי, ביום רביעי לפנות ערב. בעולם הדברים לא פורסמו ביום רביעי. זה לא היה בלילה.

מ. גלבוץ: זה היה בלילה.

ח. אהרון: זה לא היה בלילה.

מ. גלבוץ: הוועדה צריכה לשמוע דברי אמת.

י. דומיניץ: אותו חבר שסילפן אלי לפנות ערב אמר לי כי העתונאי

עשה מעשה נבזי, אולם לגיסימי מבחינתו, כעתונאי. הוא צרף שני דברים. כאשר הוא שאל אותי כמה יהודים יש כיום באתיופיה ענית לו שהיו בעבר 25 אלף יהודים. על שאלה אחרת אם רובם כבר עלו? ענית שאפשר לומר שכן, בלי לפרט. מהדברים האלה הכתב הכין הודעה שמנכ"ל מחלקת העליה הודיע שרוב יהודי אתיופיה, כ-25 אלף, כבר נמצאים בארץ. הוא לא כתב מתי ולא איפה; סודי או לא סודי, סודאן או סומאליה. שום דבר.

כאשר אני שאלתי מה הוא יעשה? הוא ענה לי שזו הבעייה של הצנזורה. אם היא תאשר - הדברים יפורסמו. אם הצנזור לא יאשר - הדברים לא יפורסמו.

קמתי בבוקר, האזנתי לרדיו והתברר לי שכל מה שהיה כתוב בעתון "מעריב" ובעתונים האחרים כבר פורסם בחדשות של הרדיו בשעה שש בבוקר. כך היה גם לגבי עתוני הבוקר. נדהמתי.

הצנזור עשה את חובתו. מה שהגיע אליו - הוא פסל לפרסום. זו היתה גם הנחתי. אינני יכול להאשים את הצנזור אלא את מי שנתן אישור לפרסם את הדברים.

הדימוי של המדינה בעקבות הפרסומים היה משהו פנטסטי אולם אפשר היה להמתין שבועיים ורק אז לקבל את הדימוי הזה.

החברים ב"נקודה" מעלו באמוני. לא הצנזורה. הם לא הביאו את הכתבה לצנזורה ועל-ידי-זה מעלו באמוני.

אני מכיר עתונאים מזה 35 שנה. הם אנשים אחראיים ואני אמשיך לעבוד אתם כפי שעשיתי עד היום. אפילו אם מעלו באמון שלי, אם זה היה עלול להכשיר את מסיבת העתונאים, אז מי שהכשיר אותה - הכשיל.

אי-אפשר לתלות את הפרשה הזאת בשמי. אינני רוצה להתחיל לעשות עכשיו חשבונות מכיוון שמדובר על אנשים שקשורים לפרשה ושיש להם זכויות אדירות אולם חברי הוועדה צריכים לדעת איך הנושא הותר לפרסום ואיך הדבר מתפרסם היום, כאילו זה היה הניצוץ שהדליק את התבערה.

לוקימה, עם הגורמים המתסיסים בתוך העדה, על-מנת לבקש מהללו לגלות הבנה לדברים.
"אחרנו את הרכבת" בנושא הזה. למרות שמוקדם מדי לקיים את הפגישה הזאת שמענו שיש
אוטובוס בדרך אלינו. הודעתי שאהיה מוכן לקבל משלוח שלהם.

אלה הדברים שאנו עושים כדי להרגיע את הרוחות.

בנוסף לכל הדברים שציננתי, היום תתקיים פגישה
עם המועצה הציבורית-לאומית למען יהודי אתיופיה.

לשאלה שנשאלה מי הם הגורמים המתסיסים אשיב:
חלק מהם באים מהארץ; עורך-דין קוריןלדי עם קבוצת עולי אתיופיה. בנוסף להם יש
יהודים קנדיים מחוץ-לארץ.

ח. דרוקמן:

מה מניעיהם?

ח. אהרון:

מניעים מסיונריים. בהתחלה הם טענו כי הממשלה
איננה עושה די כדי להביא את היהודים ארצה.

י. דומיניץ:

שתקנו כל הזמן.

ח. אהרון:

הם "פוצצו" את פתיחת האסיפה הכללית של יהדות ארצות-
הברית בנובמבר.

יש יורד אחד שחזר, והוא נחשב לגורם מתסיס בנושא הזה.

ע. לנדאו:

מה הם רוצים? קונקרטי?

מ. שמיר:

עורך-דין קוריןלדי הגדיר זאת כך: שהציבור הישראלי
יקבל את המלנהגים של האתיופיים ולא להיפך.

ח. אהרון:

כל פעם הם מתרכזים בנושא אחר.

ע. לנדאו:

מה המסרה שלהם כרגע?

ח. אהרון:

עניין הסבילה.

באוטובוס שנמצא בדרכו אלינו נמצאת קבוצה שמבקשת
למחות על-כך שבגלל פרסום הנושא המבצע לא נמשך.

זה לא מקרה ראשון של הפסקת עלייה.

י. ארצי:

מת' היא הופסקה קודם לכן?

ח. אהרון:

כל הזמן יש הפסקות בעליה.

ב. שליטא:

של יהדות אתיופיה?

ח. אהרון:

אני מדבר רק על יהדות אתיופיה.

י. ארצי:

מי זאת הקבוצה השניה של מתסיסים?

ח. אהרון:

הקבוצות, בעצם, קשורות זו בזו. קשה לי להבין אותן.
הקבוצה הנוספת של מתסיסים נמנית על יהודים מאגודת-
ישראל. יש יהודי בשם רוזנשטיין שגם הוא בין המתסיסים. הוא מהארץ. הקבוצה הזאת
תומכת בעולים גם בכסף.

אני מציע לא להיכנס לנושא הזה היום. צריך לקיים עליו דיון נפרד ורציני. יש לנו הצעות ברורות מה לעשות עם הגורמים האלה.

י. ארצי: האם יש בין המתסיסים גם גורמים קומוניסטיים?

ח. אהרון: למיטב ידיעתי לא.

לגבי הגורם הציבורי ברצוני לומר שהיום נשב עם המועצה הציבורית בכוונה לרכז את כל עשרת הארגונים. אי-אפשר להשלים עם מצב בו כל מני ארגוני מתנדבים, כל אחד פועל על-פי דרכו. נרכז את העניין.

דבר נוסף שהיה ברצוני לומר לכם הוא שבכל מקרה אנו יודעים שחלק מיהודי אתיופיה לא יוכלו להגיע ארצה מכיוון שהם נפטרו במחנות או בדרך. בעזרת ייעוץ שקיבלנו ממומחים החלטנו להקים מקום שאליו יכלו בני העדה להגיע ולבכות את מתינם.

היו"ר מ. גלזר-תעסה: רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוטסק.

א. שוטסק: ברצוני לשאול את הצנזור: מה מסקנותיכם לגבי עתון "נקודה"? אינני יודע אם הוא היה הגורם לכל הפרסום אבל תכליתית, מה אתם יכולים לעשות?

י. שני: מה פירוש מה הן מסקנותינו? הצנזור לא יסגור את עתון "נקודה". הצנזור איננו מוסמך לסגור עתונים בישראל; הוא רק מוסמך לסגור בתי-דפוס.

הצנזור לא יסגור את בית-הדפוס בו הודפס העתון "נקודה". העבירה הזאת נחשבת לעבירה לא כל-כך חמורה שבגללה אפשר יהיה לעשות צעד כזה.

אם שר הפנים, שהוא מוסמך לסגור עתונים, יחליט לסגור את העתון - אני לא אתערב.

א. שוטסק: אתם אינכם רואים את העניין בחומרה?

י. שני: האם משרד החוץ רוצה לומר משהו בעניין?

מ. גלבוע: אעשה זאת אם אתבקש.

היו"ר מ. גלזר-תעסה: רשות הדיבור למר גלבוע.

מ. גלבוע: קודם לכל ברצוני להודות ליושבת-ראש הוועדה שברוב אדיבותה ואצילותה הזכירה את התנהגות אנשי המשרד בחוץ-לארץ.

חבר-הכנסת ארצי דיבר על סודיות ועדות הכנסת בכל אופן אני מניח שמה שאומר לא ייצא החוצה.

אנשי משרד החוץ שותקים הרבה שנים בכל מה שקשור לנושא של יהדות אתיופיה ו"זוכים" לביקורת על אי-עשייה ועל שתיקתם, במיוחד בתקופה האחרונה.

אנשי משרד החוץ בחוץ-לארץ "הפציצו" אותנו בבקשות לגבי מתן ביטוי לאחריותה של מדינת-ישראל בהעלאת יהודי אתיופיה לארץ.

מדינת-ישראל מואשמת בגישה גזענית על-ידי יהודים וביחס שלילי לגבי יהדות אתיופיה. ההקענו אל הצלב כמי שעומד על דם אחיו ולא נוקף אצבע להצילם כאשר יהודים באתיופיה נתונים לשואה.

הפכו את השואה לביטוי זול; ניסו "למכור" לעולם את יהדות אתיופיה כיהדות השואה, וכל זה, לצערנו, נעשה על-ידי יהודים.

ח. דרוקמן: השתתפתי בניו-יורק באסיפה גדולה בה הדברים האלה באו לכלל ביטוי.

מ. גלבוע: אחרי הבסחון הפיסי של מדינת-ישראל, יהדות אתיופיה היתה הנושא מספר שניים שהועלה בכל הפגישות.

שואלים: היכן מדינת-ישראל? האם אין לה אחריות? מדוע השתיקה?

נציגינו בכל העולם נמצאים במצב קשה מאד נוכח השאלות הללו. מצד אחד גזרנו על עצמנו שתיקה ומן הצד האחר קיימת תביעה מיידית לאינפורמציה.

לכן אני שמח על-כך שיושבת-ראש הוועדה ציינה שלכל אורך התהליך הזה, ואינני רוצה להיכנס לפרטים, נציגי ישראל שמרו על שתיקה מוחלטת.

יש בידי מברקים שהייתי מבקש להקריא בפניכם, של שגרירים שלנו בארצות-הברית, בקנדה, פריס, לונדון, כולם "זועקים" על כי ידיעות בנושא הזה מופצות.

היתה ידיעה שפורסמה בכל העתונות היהודית על-ידי גוף שמיוצג כאן, ידיעה שקדמה לזאת שהתפרסמה ב"ניו-יורק טיימס" ושעליה הנציגים שלנו שאלו: איך נגיב? עניתי על-כך, ואני רוצה שתדעו מה היתה עמדת משרד החוץ בנושא הזה, שהכתבה מהווה חבלה רצינית שעשויה לגרום נזק לפעולה בשטח. ביקשתי את אנשי המשרד שאם הם יישאלו - שיימנעו מתגובה כלשהי על הכתבה. רק שידגישו כי מדובר על פעילות להצלת נפשות הנחשבת בגדר פיקוח נפש שהמשכה תלוי בדיסקרסיות. כל פרסום מערים קושי נוסף על הקשיים שקיימים בלאו הכי על הנושא וכי אנשים נמצאים בסכנה פיסיית ממש.

ביקשתי להשתיק כל פרסום בנושא הזה על דעת שר החוץ והברקתי זאת לכל הנציגויות והשגרירויות שלנו.

הנושא נשמר. כולם עמדו ב"מצור" נגד כלי התקשורת.

ע. לנדאו: הידיעה ב"ניו-יורק טיימס" ציטטה עתונים שלנו. האם מקורה היה בגורמים ישראליים?

מ. גלבוע: בעיית הפרסום נבעה, לדעתי, משני גורמים עיקריים. א. היתה ידיעה בעתונות, הנמצאת בידי, שהופצה ב-

140 עתונים. קיבלתי בקשר אליה מברק מהקונסול בניו-יורק ששאל אותי אם מותר לו להצטרף אליה ואני הוריתי על שתיקה מוחלטת.

היה קומוניקט.

אני שוב חוזר ואומר כי אני רואה את הוועדה הזאת כוועדה סגורה. אינני מדבר כנגד אף אחד אולם צריך להשמיע את העובדות באזני הכנסת. אינני רוצה לספר חצאי-אמיתית. אני עובד מדינה וזו חובתי.

העתונות היהודית לא נעתרה לבקשותינו אף לא לבקשת מר חיים אהרון ופרסמה את ההודעה. העתון הראשון שעשה זאת היה ה"ג'ואיש וויק", כאילו מתוך דאגה לאחינו באתיופיה. עורך העתון עצמו הוא פליט שסיפר כי הוא דואג ליהודי אתיופיה. אמרנו לו כי הפרסום יזיק לעלייה אולם הרצון לפרסם את הדברים גבר על רגש האחריות שלו.

אם כך, העתונות היהודית היתה סיבה אחת משתי הסיבות העיקריות לפרסום הנושא.

הסיבה השנייה נעוצה בפעילות המגבית היהודית
המאוחדת שפרסמה את הנושא בציבור הרחב בגלל כוונתה להתרים כסף.

דבר זה לא הפך לנחלת הקבוצות הקטנות הדיסקרטיות
אלא התבטא במסיבות ובאיסוף כספים.

נציגינו עצרו בכוח אסיפות פתוחות שנועדו לצרכי
מגבית.

היתה התנגשות בין הרצון לשמור על דיסקרטיות לבין
הרצון לאסוף כספים.

לסיכום השאלה מה גרם לפרסום אני אומר: א. העתונות
היהודית; ב. איסוף הכספים בפומבי. כל עובד רצה לאסוף יותר כסף על-ידי "ניפוח"
הפרשה. אתם צריכים לדעת את האמת.

כך הנושא הובא למידעות הולכת וגוברת.

כאשר קראתי את קריאת-הכינים לעבר יהודה דומיניץ
לא היה בכוונתי לפגוע בו אלא רק לציין מתי הדבר קרה.

אינני רוצה להתייחס למסיבת העתונאים שבה השתתף גם
עקיבא לוויןסקי שהיה ה"סופר סטאר" של המסיבה. אינני מאשים אף אחד, רק מגלה עובדות.

מסיבת העתונאים זומנה על-ידי הגורמים האחראים.

באותו יום חמישי בבוקר משרד החוץ מנע הפצת הידיעה
בחקציר לשגרירים ולקונסולים. מדובר על הידיעה שפורסמה שלמעלה ממחצית יהדות אתיופיה
כבר נמצאת בישראל - דבר שפורסם בהבלטה. אני המלצתי, והמנהל הכללי אישר, לא לאשר
את הידיעה שמא יפרשו אותה כלגיטימציה להפרת ההוראה שלא לדבר.

יותר מאוחר הללו האשימו אותנו שאיננו מסבירים להם
דברים אף שכל העתונות היתה מלאה בפרסום הנושא.

בעתונות נכתב שגם משרד החוץ וגם ראש הממשלה,
בשניהם נועצו - - -

מ. גלבוע: אני מבקש להצטרף לדבריו של עמיתי, מנכ"ל משרד
הקליטה, שמייצג את יושב-ראש הוועדה לבעיית יהדות
המצוקה, השר יעקב צור, שעומד בראש הוועדה הזאת.

מדובר על החלטת ממשלה. דברים כאלה קרו גם בעבר.
היה קונסנסוס. אין מדובר בעניין מפלגתי. כל הסיעות בכנסת שותפו בוועדה הזאת משני
צדי הבית.

כל הדברים שנעשו נעשו על דעת אותו גורם שכולם
מכבדים ושכולם נותנים לו את כל הקרדיט על פעולת ההצלה. אנו נחשבים לאחד הגלגלים
שנשמעים למצוות עשה ואל תעשה שנקבעות על-ידי הגורם הזה שיש לו זכות מכרעת להחליט
אם לעשות, מתי לעשות וכיצד לעשות.

ח. דרוקמן: הכוונה למוסד?

מ. גלבוע: כן.

הבדור שמתקיים כאן, עכשיו, לוקה בחסר וזאת כבר אמר
חבר-הכנסת ארצי. שני הגורמים העיקריים והגדולים, מסיבות שלהם, אינם נמצאים כאן
בשעה שהגורמים הממושמעים למעשה מציגים את העניין.

י. ארצי:

אני מציע שנפסיק את הישיבה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

מספר שאלות שרציתי לשאול כבר נשאלו על-ידי חברי. אינני מתכוונת לספל בכל הנקודות של הנושא, יחד עם זאת אינני סבורה שאנו צריכים לעבור לסדר-היום אחרי מה שקרה.

בקשר למה שנאמר על העתונות היהודית בחוץ-לארץ - לנו אין שליטה עליה. יחד עם זאת איננו צריכים להסתמך על הדברים האלה ולומר שהיה לחץ כל-כך גדול שדחף לגילוי.

מ. גלבוע:

ה"ניו-יורק טיימס" הסתמך על זה.

ח. אהרון:

אחר-כך היה שקט.

מ. גלבוע:

היתה "שרשרת" של פרסומים במקומות שונים בעולם. כל הזמן היו פרסומים. לא מצדנו. היו פרסומים

אפילו בקהיר ואפילו בניירובי.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני מבקשת להביע את עמדתי אחרי שמיעת הדיווח הלא מלא.

א. שוסטק:

אולי לא כדאי שתעשי זאת עכשיו?

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

לא. אני מביעה את עמדתי בקשר לנושא מסויים.

אני סבורה שההסכמה שניתנה לדווח, ולו רק על הקליטה, והיא לא תסתפק בכך. היה צריך להקדיש לה מחשבה יתרה והיה צורך להבין שהעתונות "צמאה" מסבע הדברים לחדשות

היה שיקול-דעת מוטעה בהסכמה הכללית שניתנה לנושא

בחלקו.

אני אומרת למר גלבוע, כנציג - - -

מה שאת אומרת הוא על דעתך.

י. ארצי:

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני מביעה את עמדתי.

לעניין משרד החוץ: קראתי בעתונות שביום 20 בנובמבר, כאשר היתה התכנסות עם מר דולצ'ין, באותו ערב היתה התכנסות של שר החוץ ונמסר בה כי הדברים אינם לפרסום ובאמת לא היה פרסום. צר לי על ההודעה לעתונות. אם איזה "שייגץ" הולך ועושה משהו - זה דבר אחר אבל אם - - -

מ. גלבוע:

זה לא פורסם על-ידי משרד החוץ.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

אני יוצאת מהפגשה הזאת, שהיא שלב ראשון, די מעודדת. אני סבורה שרק אם מקום אחד כשל, קלימות הרבה סמוכות

ויש הרבה נדבחים חזקים מאד.

אני מאמינה שמהטעויות האלה נלמד כולנו. זו היתה

אחת המטרות של הישיבה.

מישהו שגה. למישהו היה שיקול-דעת מוטעה. על זה

התקיים הדיון.

אני מציע להפסיק בזאת את הישיבה.

א. שוסטק:

אני מודה לכל הנוכחים על השתתפותם בישיבה.

היו"ר מ. גלזר-תעסה:

הרגשתי שקיימת "צביטה בלב". עם מבט קדימה ועזרה
מהותית לקליטתם של יהודי אתיופיה אנו עם הפנים קדימה, לעליה.

הישיבה הסתיימה בשעה 11.00.